

АНОТАЦІЯ

Юрків Р.Р. Фінансовий потенціал інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Львівський національний університет імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, Львів, 2021.

В умовах ринкової економіки суб'єкти малого підприємництва відіграють важливу роль у підвищенні рівня зайнятості населення, насиченні регіональних ринків якісними товарами і послугами, наповненні бюджетів територіальних громад доходами та створюють передумови для зростання добробуту громадян й прискорення темпів економічного розвитку країни загалом. Проте в Україні мале підприємництво немає достатнього впливу на перелічені соціально-економічні індикатори. Це значною мірою зумовлено невисокими темпами зростання фінансових результатів діяльності як малих вітчизняних підприємств, так і фізичних осіб - підприємців. Передусім, це пояснюється тим, що обсяги інвестицій, які вкладаються у суб'єкти малого бізнесу, є недостатніми для того, щоб забезпечити їх належний економічний розвиток. Вирішення цих проблем потребує, зокрема, підвищення рівня компетентності власників та менеджерів суб'єктів малого підприємництва у питаннях формування і управління фінансовим потенціалом їх інвестиційної діяльності.

Метою дослідження є розроблення теоретико-методологічних та науково-прикладних засад формування і реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. Об'єктом дослідження є процеси формування, оцінювання та реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. Предметом дослідження є теоретико-методологічні та науково-прикладні аспекти формування й реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність та своєчасність виконаного дослідження, сформульовано його мету та завдання, подано об'єкт та предмет дослідження, наведено перелік методів його проведення, сформульовано наукову новизну отриманих у дисертації результатів, описано їх апробацію та практичне застосування.

У першому розділі роботи розглянуто концептуальні засади інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, з'ясовано сутність поняття фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання та фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта малого підприємництва, а також стратегічного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта малого підприємництва, виокремлено види фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва за пропонованими класифікаційними критеріями, визначено сутність стратегії формування цього потенціалу та згруповано чинники його формування.

Здійснено моделювання процесу провадження інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання, яке передбачає врахування принципів успішності цієї діяльності (ефективності, оптимальності, нормативності, методологічного забезпечення, ресурсного забезпечення) та її головних параметрів (результативності, масштабності, часових параметрів інвестування, ризикованості, доцільності) на кожному етапі та стадії провадження інвестиційної діяльності для досягнення її мети та вирішення поставлених завдань.

Виконано групування видів фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва шляхом виділення таких додаткових ознак – за: етапами процесу провадження інвестиційної діяльності; ступенем реалізації; наявністю у суб'єкта ведення бізнесу необхідних обсягів ресурсів для формування потенціалу інвестиційної діяльності; способом обчислення показників оцінювання такого потенціалу; одиницями вимірювання індикаторів, які характеризують потенціал

інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва; способом отримання інформації, необхідної для оцінювання потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва; кількістю індикаторів оцінювання; формою представлення результатів оцінювання.

Обґрунтовано сутність поняття стратегії формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу, яке, порівняно із існуючими дефініціями, ототожнює його із сукупністю орієнтирів, принципів та правил, результатом реалізації яких є програма відповідних організаційно-економічних, технічних та інших заходів, що забезпечують перехід від наявної до стратегічної величини цього потенціалу.

Класифіковано чинники формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малого підприємства шляхом виділення таких нових ознак, як за: складовими фінансового потенціалу інвестиційної діяльності; видами цього потенціалу; керованістю, рівнем формування; економічним змістом; рівнем детермінованості; характером впливу на процес формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності; місцем виникнення; стабільністю; проміжком часу, необхідним для здійснення управлінського впливу на чинники; ступенем узагальненості, що дасть змогу підвищити результативність процесу виявлення резервів формування інвестиційних можливостей суб'єктів підприємництва.

У другому розділі дисертаційної роботи здійснено аналіз суб'єктів малого підприємництва в Україні в частині формування фінансового потенціалу інвестування, розглянуто особливості реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств в умовах фінансово-економічної нестабільності; проаналізовані кредитні важелі регулювання процесів формування і реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні.

Встановлено, що суб'єкти малого підприємництва України характеризуються недостатнім рівнем їх ділової та інвестиційної активності, що зумовлює низьку прибутковість, а у багатьох суб'єктів – і збитковість, їх господарської

діяльності. Це несприятливо позначається на перспективах формування їх фінансового потенціалу в частині здійснення інвестиційної діяльності.

Удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання наявного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта малого підприємництва, згідно якого, на противагу існуючим підходам, цей потенціал вимірюється тими обсягами фінансових ресурсів, які суб'єкт господарювання здатний отримати з внутрішніх та зовнішніх джерел для фінансування інвестиційної діяльності, забезпечивши при цьому її максимальну ефективність в умовах фінансово-економічної нестабільності, зокрема, оптимізувати приріст ринкової величини власного капіталу суб'єкта господарювання.

Запропоновано науково-методичні засади застосування кредитних важелів регулювання процесів формування і реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні, що, порівняно із існуючими підходами, передбачають встановлення впливу рівня кредитних ставок на частку тих інвестиційних проектів, реалізація яких за рахунок кредитних коштів виявляється доцільною, у загальній сукупності проектів, які розглядаються суб'єктами господарювання на предмет доцільності їх здійснення з урахуванням видів економічної діяльності, її прибутковості та інших параметрів.

У третьому розділі дисертаційної роботи розкрито науково-методичні засади прогнозування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва, обґрунтовано напрями удосконалення інституційного регулювання інвестиційної діяльності вітчизняних суб'єктів підприємництва, визначено особливості розроблення стратегії та окреслено пріоритетні напрями формування та реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні.

Обґрунтовано концептуальні основи стратегічного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта малого підприємництва, враховуючи необхідність моделювання його параметрів, як суми наявного фінансового потенціалу та його очікуваного зростання (за видами джерел фінансування), яке

може бути досягнуто на засадах підвищення рівня компетентності менеджменту суб'єктів господарювання та оптимізації інформаційного забезпечення у процесі формування їх фінансового потенціалу. Запропонований підхід дає змогу інтегрувати традиційні підходи та врахувати нові реалії функціонування малих підприємств в умовах цифровізації бізнес-процесів.

Удосконалено підходи до прогнозування стратегічного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва, що, на відміну від існуючих, передбачають визначення очікуваної величини приросту наявного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності цих суб'єктів з урахуванням умови неперевикнення позикового капіталу суб'єкта підприємницької діяльності над його власним капіталом, обчисленим з використанням методу капіталізації прогнозного чистого прибутку.

Розроблено концепцію стимулювання процесу формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств в Україні, що, на противагу існуючим, передбачає обґрунтування доцільності надання цим підприємствам податкових пільг і встановлення відповідних кредитних ставок та інших ефективних параметрів державних програм пільгового кредитування тих інвестиційних проектів, які мають за мету скорочення споживання окремих видів енергетичних ресурсів та створення нових робочих місць.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в наданні органам державної та місцевої влади, підприємствам та фізичним особам – інвесторам обґрунтованих рекомендацій стосовно формування, оцінювання та реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва. Основні положення та результати дисертаційної роботи використовуються на діючих підприємствах України та у навчальному процесі.

Ключові слова: фінансовий потенціал, позиковий потенціал, інвестиції, інвестиційна діяльність, фінансування, кредитування, суб'єкт малого підприємництва, мале підприємство, фінансовий результат, кредитний важіль.

ANNOTATION

Yurkiv R R. Financial potential of investment activity of small business entities in Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

In a market economy, small businesses play an important role in increasing employment, saturating regional markets with quality goods and services, filling local communities' budgets with revenue, and creating the conditions for increasing the welfare of citizens and accelerating economic development as a whole. However, in Ukraine, small business does not have sufficient influence on these socio-economic indicators. This is largely due to the low growth rate of financial performance of both small domestic enterprises and individuals - entrepreneurs. This is primarily due to the fact that the amount of investment invested in small businesses is insufficient to ensure their proper economic development. Solving these problems requires, in particular, increasing the level of competence of owners and managers of small businesses in the formation and management of financial potential of their investment activities.

The purpose of the study is to develop theoretical and methodological and scientific and applied principles of formation and implementation of the financial potential of investment activities of small businesses in Ukraine. The object of research is the processes of formation, evaluation and implementation of the financial potential of investment activities of small businesses in Ukraine. The subject of the research is theoretical-methodological and scientific-applied aspects of formation and realization of financial potential of investment activity of small business entities in Ukraine.

The dissertation consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of sources and appendices.

The introduction substantiates the relevance and timeliness of the research, formulates its purpose and objectives, presents the object and subject of research, lists the methods of its conduct, formulates the scientific novelty of the results obtained in the dissertation, describes their testing and practical application.

In the first section of the work the conceptual principles of investment activity of business entities are considered, the essence of the concept of financial potential of

investment activity of business entity and financial potential of investment activity of small business entity, as well as strategic financial potential of small business investment activity is clarified. entrepreneurship, the types of financial potential of investment activity of small business entities are singled out according to the proposed classification criteria, the essence of the strategy of formation of this potential is determined and the factors of its formation are grouped.

The modeling of the process of investment activity of the business entity, which takes into account the principles of success of this activity (efficiency, optimality, normative, methodological support, resource provision) and its main parameters (effectiveness, scale, time parameters of investment, risk, feasibility) on each stages and stages of investment activity to achieve its goal and solve the tasks.

The grouping of types of financial potential of investment activity of business entities by allocating the following additional features – by: stages of the process of investment activity; degree of implementation; the business entity has the necessary resources to build the potential of investment activities; the method of calculating indicators for assessing such potential; units of measurement of indicators that characterize the potential of investment activities of the business entity; the method of obtaining the information necessary to assess the potential of investment activities of the business entity; the number of evaluation indicators; form of presentation of evaluation results.

The essence of the concept of strategy for the formation of financial potential of investment activities of small businesses, which, compared with existing definitions, identifies it with a set of guidelines, principles and rules, resulting in a program of relevant organizational, economic, technical and other measures to ensure the transition from the available to the strategic magnitude of this potential.

Factors of formation of financial potential of investment activity of small enterprise are classified by allocation of such new signs, as on: components of financial potential of investment activity; types of this potential; controllability, level of formation; economic content; level of determinism; the nature of the impact on the

process of forming the financial potential of investment activities; place of origin; stability; the period of time required to exercise managerial influence on factors; degree of generalization, which will increase the effectiveness of the process of identifying reserves for the formation of investment opportunities of business entities.

In the second section of the dissertation the analysis of small business entities in Ukraine in terms of formation of financial potential of investment, features of realization of financial potential of investment activity of small enterprises in the conditions of financial and economic instability are considered; the credit levers of regulation of processes of formation and realization of financial potential of investment activity of subjects of business in Ukraine are analyzed.

It is established that the subjects of small business of Ukraine are characterized by insufficient level of their business and investment activity, which leads to low profitability, and in many subjects - and unprofitable, their economic activity. This adversely affects the prospects for the formation of their financial potential in terms of investment activities.

Improved scientific and methodological approach to assessing the existing financial potential of investment activities of small businesses, according to which, in contrast to existing approaches, this potential is measured by the amount of financial resources that the entity is able to obtain from internal and external sources to finance investment activities, while ensuring its maximum efficiency in conditions of financial and economic instability, in particular, to optimize the growth of the market value of equity of the entity.

Scientific and methodological bases of application of credit levers of regulation of processes of formation and realization of financial potential of investment activity of business entities in Ukraine are offered, which, in comparison with the existing approaches, provide appropriate, in the total set of projects considered by business entities for the feasibility of their implementation, taking into account the types of economic activity, its profitability and other parameters.

The third section of the dissertation considers scientific and methodological principles of forecasting the financial potential of investment activities of small businesses, substantiates areas for improving the institutional regulation of investment activities of domestic businesses, identifies features of strategy development and outlines priority areas for financial and investment potential of investment activities. of Entrepreneurship in Ukraine.

Conceptual bases of strategic financial potential of investment activity of a small business entity are substantiated, taking into account the need to model its parameters as the sum of available financial potential and its expected growth (by types of funding sources), which can be achieved by improving management and optimization of information support in the process of forming financial potential. The proposed approach allows to integrate traditional approaches and take into account the new realities of small businesses in the digitalization of business processes.

Approaches to forecasting the strategic financial potential of investment activities of small businesses have been improved, which, in contrast to the existing ones, determine the expected magnitude of growth of the available financial potential of investment activities of these entities taking into account the condition of not exceeding debt capital calculated using the method of capitalization of projected net income.

The concept of stimulating the process of forming the financial potential of investment activities of small enterprises in Ukraine has been developed, which, in contrast to the existing ones, substantiates the feasibility of providing these enterprises with tax benefits and consumption of certain types of energy resources and job creation.

The practical significance of the results of the dissertation is to provide state and local authorities, enterprises and individuals - investors with sound recommendations for the formation, evaluation and implementation of the financial potential of investment activities of small businesses. The main provisions and results of the dissertation are used in existing enterprises of Ukraine and in the educational process.

Key words: financial potential, loan potential, investments, investment activity, financing, crediting, small business entity, small enterprise, financial result, credit lever.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Юрків Р.Р. Формування фінансового потенціалу інвестиційно-інноваційної діяльності малих підприємств в Україні // *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2017. Вип. 54. С. 275–282. – 0,5 д.а.

2. Юрків Р.Р. Власні джерела інвестиційних ресурсів суб'єктів малого підприємництва в Україні: проблеми формування, оцінки й управління // *Формування ринкової економіки в Україні: збірник наукових праць*. 2018. Вип. 40, ч. 2. С. 254–264. – 0,6 д.а.

3. Юрків Р.Р. Сучасні тенденції та напрями інвестиційної діяльності малих підприємств // *Формування ринкової економіки в Україні: збірник наукових праць*. 2019. Вип. 41. С. 496–503. – 0,5 д.а.

4. Петрушка Т. О., Юрків Р. Р., Петрушка К. І. Методологічні засади оцінювання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств у сфері технологічного оновлення виробництва // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Економічні науки»*. 2021. № 5 (49), С. 90–97. – 0,6 д.а. (Особистий внесок автора – 0,2 д.а.: розроблено методологічні засади оцінювання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств).

5. Юрків Р.Р. Адаптація іноземного досвіду формування і використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні // *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 96–102. – 0,5 д.а.

6. Юрків Р.Р. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні // *Агросвіт*. 2021. № 13-14. С. 45–52. – 0,6 д.а.

7. Юрків Р.Р. Інституційні аспекти формування та реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні // *Економіка та держава*. 2021. № 7. С.101–106. – 0,5 д.а.

8. Юрків Р.Р. Теоретико-методологічні основи формування та оцінювання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Економічні науки»*. 2021. № 8 (52). С. 81–88. – 0,6 д.а.

9. Yurkiv R. Formation and use of financial potential of investment activity of small enterprises (Формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств) // *Three Seas Journal*. 2021. Vol. 2. № 1. С. 104–109. – 0,6 д.а.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

10. Яремик М.М., Юрків Р.Р. Розвиток системи фінансового інструментарію забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності України // *V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: "Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку"*, м. Острого, 11-12 жовтня 2018 р. Острого: Острозька академія. С. 419-422. – 0,16 д.а. (Особистий внесок автора – 0,08 д.а.: обґрунтовано пріоритети розвитку системи фінансового інструментарію забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності України).

11. Крупка М.І., Юрків Р.Р. Активізація інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні // *IV Міжнародна науково-практична конференція "Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні"*, м. Львів, 17-18 жовтня 2019 р. Львів: ЛНУ ім. І.Франка. С. 63-65. – 0,15 д.а. (Особистий внесок автора – 0,08 д.а.: запропоновано напрями активізація інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні).

12. Юрків Р.Р. Сутність, складники та види фінансового потенціалу інвестиційної діяльності підприємств // *I Міжнародна науково-практична конференція «Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences»*, м. Кембридж, Великобританія, 19 березня 2021 р. С.46-48. – 0,1 д.а.

13. Юрків Р.Р. Сутність та послідовність оцінювання позичкового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств // *I International Multidisciplinary*

Scientific and Theoretical Conference «Sectoral research XXI: characteristics and features», м. Чикаго, США, 26 березня 2021 р. European Scientific Platform. С. 49-51. – 0,12 д.а.

14. Юрків Р.Р. Показники оцінювання рівня використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств // *I International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Advanced discoveries of modern science: experience, approaches and innovations» (Vol. 1)*, м. Амстердам, Нідерланди, 9 квітня 2021 р. European Scientific Platform. С.31-33. – 0,1 д.а.

15. Юрків Р.Р. Використання результатного підходу при оцінюванні фінансового потенціалу інвестиційної діяльності підприємств // *I Міжнародна науково-практична конференція «Theoretical and practical aspects of modern scientific research»*, м. Сеул, Республіка Корея, 30 квітня 2021 р. С. 35-37. – 0,14 д.а.

16. Юрків Р.Р., Крупка М.І. Особливості формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу // *XXVIII Міжнародна наукова конференція «Актуальні проблеми функціонування господарської системи України»*, м. Львів, 14-15 травня 2021 р. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка. С. 145-147. – 0,16 д.а. (Особистий внесок автора – 0,08 д.а.: визначено особливості формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу).

17. Юрків Р. Р. Теоретичні аспекти дослідження фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва // *Науково-практична конференція «Трансформаційні процеси національної економіки: проблеми та перспективи розвитку»*, м. Запоріжжя, 14-15 травня 2021 р. С. 66-70. – 0,1 д.а.

18. Юрків Р.Р. Роль формальних і неформальних інститутів у реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва // *Міжнародна науково-практична конференція «Модернізація економіки та фінансової системи: досвід європейських країн та перспективи України»*, м. Запоріжжя, 28-29 травня 2021 р. Запоріжжя: Класичний приватний університет С. 69-74. – 0,1 д.а.

19. Юрків Р.Р. Проблеми та перспективи підвищення інвестиційної активності в економіці як основа розвитку малого підприємництва в Україні // *Міжнародна науково-практична конференція “Зовнішні та внутрішні фактори впливу на формування та розвиток економіки”*, м. Запоріжжя, 10 липня 2021 р. Запоріжжя: Східноукраїнський інститут економіки та управління. С. 46-51. – 0,12 д.а.

20. Юрків Р.Р. Чинники формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб’єктів малого підприємництва // *II Міжнародна наукова конференція: “Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень”*. м. Київ, 27 серпня 2021 р. С. 35-37. – 0,11 д.а.

21. Юрків Р.Р. Складники фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств // *II Міжнародна науково-практична конференція «Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation»*. м. Піза, Італія, 3 вересня 2021 р. С. 16-18. – 0,1 д.а.

22. Юрків Р.Р. Постановка завдання та послідовність оцінювання наявного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб’єктів господарювання // *II Міжнародна наукова конференція «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень»*, м. Одеса, 10 вересня 2021 р. С. 27-29. – 0,12 д.а.

23. Юрків Р.Р. Сутність та складники потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств // *I Міжнародна науково-практична конференція «Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung»*, м. Цюрих, Швейцарія, 10 вересня 2021 р. С. 47-49. – 0,1 д.а.